

A nő értékéről.

(Folytatás)

Írta: Dr. DIENES VALÉRIA

Csak azt a sokszor hallott mondást idézzük még, hogy a nő tetteit logika helyett érzelmek kormányozzák. Nem idézhetjük újra anélkül, hogy valami újabb tartalmat fel ne fedoznánk benne. Mi ez a tettetet kormányzó érzelmiség? Általános emberi cselekvés-tőke, melynek az okoskodások csak egyensúlyozására valók, ha nincs meg a saját természetes egyensúlya. De ha az egyéni értékelések spontán elosztottsága nem termel önmagával szembetámadó ellentéteket, akkor a tettek és az élet harmóniáját csak rongálhatják az önként hajtó elhatározásokat nyirbáló okoskodások és sok megbánt cselekvésnek válik forrásává az egyéniség közvetlen szavának logikus elhallgattatása.

Ez a cselekvés-tőke nem száraz tapasztalásgyűjtemény, mely az egyéniség dobozába volna zárva. A tapasztalások csak termékenyítik és növesztik, de alapanyagát kiki örökségül hozza abban a fejlődésképes, de valójában ismeretlen valamiben, amit s z e m é l y i s é g n e k hívnak. Ez a végső meghatározatlan az, ami ki-kinek megszabja a maga lehetséges élet-intervallumát, melyen belül még szabadon mozoghat; ez rendel az egyéniségekhez különböző irányú és értelmű maximumokat, melyeken áthágni az az egyén nem lesz képes s odáig sem jut el, ha nem viszi munkába erejének legnagyobbjai. Sokunknak igenis lent van ez a legnagyobbja s nem is éri el mindenikünk a saját maximumát.

Igy az a magunkkal hozott cselekvéstőke, amit a nőben érzelmesség néven kifogásolnak, annyi formát ölthet, ahányféle az egyéniség. Rövidlátó, egyensúlytalan teremtesekben, a pillanathoz tapadó s életük egészét élni nem tudó elmékben lehet személyes elfogultság, egyes emberekkel szemben való elvakultság, tetszelgés, hiúság, saját külsejük hatásának hipnotizáló gondolata, pillanatnyi élvezetek tervezése, felhajszolása, ruha- és szépségvetélytársakon való diadalmaskodás vágya stb., stb. De mért válnak, hogyan válhatnak ilyen jelentéktelenségek egész életek súlypontjává, hogyan tömörülhetnek ilyen ürességek köré sokszor jobbratermett egyéniségek összes gondolatai, minden találékonyasága, minden véletlenül felszedett szellemi értéke? Nem lehet ebben igen nagy része a szegény üresfejű, üreslelkű asszony múltjának, amit nem maga választott s nem irányíthatott?

Észrevehetetlen apróságoknál Kellene kezdődni a változásnak. A szülők nem tudják, mennyit vétenek lányaik jövője ellen gyorsan elhangzó, de nem olyan gyorsan elfelejtődő megjegyzésekkel, melyekből a lánygyermek mindig értékének másodrendűségét tanulja, a fiúgyermek pedig nemére való önhittséget merít. Azok a »csak nem nyafogsz, mint egy leány«, az a sok »szegyeid magad, akár csak kislány volnál« stb., stb., és ezer hasonló megjegyzés nem hangzik el nyomtalanul az apró emberkének felett. A fiúcska kezd büszke lenni kis nadrágjára, maga sem tudja miért, a kis lány alsóbbrendűségének fedezésére cicomákat kap és megtanulja, hogy neki tetszenie kell s ő sem tudja, hogy miért. Felnőnek abban a gondolatban, hogy a fiú azért ér többet a lánynál, mert fiú, a lánynak pedig

azért kell tetszenie, hogy tessék. Ki csudálkozik azon, hogy ez az első gyermekkorban beplántált félgondolat a felnőtt emberekben is bőven hozza egészségtelen gyümölcsseit, hogy a nő ép úgy elmerül a tetszeni vágyás apró foglalkozásaiba, mint a férfi nemi értékének vak és minden téne általánosított hangsúlyozásába?

Ezeknek a csonka hiteknek a valósághoz hívebb kiégyesztésével nem gondol senki. Rz iskola sem, a család sem. R következőkények főleg a lánynevelés hanyagságai miatt súlyosak. Ebből csak az az egy dolog szokott kifelejtődni, hogy a lányokból asszonyok! lesznek, nem szeretők. A lánynevelésben divatos összes leplezgetések, az asszonyság komolyabb és értékesebb felének titkolásai mind a virág-szerepre vágyódó, tetszelgő és csak tetszeni akaró szerető-típust domborítják ki a »társaságbeli« fiatal leányokban. Az asszonyság egyszerű, komoly és tiszta gondolatát elzárják előlük, a nem férfi-mulattatásra, hanem a jövő nemzedék megteremtésére alkotott asszony képét véka alá rejtik a leányszobában. És a lányok rossz forrásból (és minő forrásokból!), beszennyezten ismerik meg, titokban, kíváncsiság és undorodás keverékével veszik tudomásul azt, aminek szep-lőtlen gondolatában kellene fejlődniök.

A lányok és fiuk együttes nevelésének és nemi szerep-kről való becsületes és természetes felvilágosításának annyiszor elferdített s önmagából kiforgatott problémája üti fel a fejét minden olyan pillanatban, mikor a nők érzelmi felületességének, elfogultságának, esztelenségeinek vádjait kezdi felsorolni előttünk. Ha majd nem félig vagy egészen bekötött szemmel nőnek fel a leányaink, ha majd az ő sajátosságos és annyiszor lebecsült asszonyi szemükkel maguk nézhetnek és saját életüket élhetik nem ketrecekben, hanem szabadon, akkor jogos lesz őket vádolni, ha ugyan mégis tökéletlenek, ferdék, oktalanok és felületések maradnak.

Nem azon kellene-e inkább csodálkoznunk, hogy még vannak asszonyok, akik megállják a helyüket, hogy a mostoha viszonyok nem váltottak ki bennük több rosszakaratot, ravaszságot, nem plántáltak beléjük több alatomosságot és irigykedést, mint amennyit sokukban tapasztalunk? Nem csodálatos-e, hogy voltak és folytonosan vannak, sőt bármilyen sorsban valószínűleg lesznek is mindég asszonyok, akik azzal a szegényes szellemi tőkével, amit nekik juttatott egy őket majdnem mindég félreértő kultúra, mégis megpróbáltak egész emberekké válni és vagy családjukon belül, vagy azon kívül, ahogyan külső körülményeik engedték, megpróbáltak szellemi és erkölcsi értékeket vetni, melyeknek learatását azokra bízták, akiknek ajándékozták őket? Ugyan azok a tulajdonságok, melyek a minden férfivádat lefegyverző anyákat és élettársakat éltették, azok teremtettek a családjukból kilépő asszonyokban Jeanne D'Arc-okat és Szent Teréziákat és a madonnáktól a tudós nőig mindenütt azok az asszonyok voltak a legnagyobbak, akik munkájukban, minden alkotásukban asszonyok mertek maradni. És akik szellemi kiválóságaikat férfiasá-válással vagy legalább annak külső látszatával próbálták támogatni, azok amellet, hogy szegénységi bizonyítványt adtak nőiségükről, mely szellemi terhek viselésére nem volt képes, még meg is dézsmálták alkotásuk leggazdagabb forrását, azt a női ösztönkincset, amit a szellemi kultúrának csak jó mederbe kell terelnie s öntudatos munkára szoktatnia, hogy igazi és elvitázhatatlan társadalmi érték váljék belőle.

Ugyanaz a töke, melynek szellemi jövedelmét lát-

tuk az asszonyhibák mögött, most erkölcsi kamatozásban áll előttünk! Igazi kultúrával bíró erős asszonyi lelkekben emberszeretetté, a társadalom jólétéért való aggodalom-má emelkedhet és bizony ezrével sírnak a napilapok hasábjain a szomorú esetek némi érzéssel, Közönséges, asszonyos részvétellel és emberszeretettel dolgozó közérdekű intézkedések után. Tessék az asszony érzelmtökéjét beereszteni a társadalmi ható tényezők közé s ha nem a férfiak mulattatására szánt díszített bábukat, hanem női mivoltukról tudatos lényeket, munkához szokott, s elméjüket, kedélyüket fegyelmezni tudó egyéneket nevelnek a fiatal lányokból, akkor a férfiaknak igazi barátai, megértő, együttthaladó társai lesznek az asszonyokból és munkájuk minden téren, a férfimunka nélkülözhetetlen kiegészítőjévé fog válni. A szépség, a jó-ság, az emberszeretet intézményeivel fogják kiegészíteni a hasznosság s a megélhetés céljait szolgáló intézményeket és a mai félcivilizáció helyett kezdetét veheti általuk egy sokoldalúbb egész civilizáció, mely nem felejt el semmi jogosat, semmi emberit.

Ne azért követeljenek az asszonyok munkájuknak helyet, mert olyanok volnának, mint a férfiak s mert ők is tudnak olyan munkát végezni, mint a férfiak, hanem azért mert mások mint a férfiak, mert olyan munkát tudnak adni, aminőt azok nem tudnak, se jobbat, se rosszabbat, hanem másat, olyan mást, aminek szükségét érzi ma is mind a magánélet, mind a társadalom.

Nos, az illúzió teljes. Beleláltunk embertörédékünkbe valakit. Láttuk őt, akit ösztönök, érzések, szimpátiák vezetnek, aki el tud merülni mások egyéniségébe, aki gondolkodás nélkül áldoz, logikátlanul ad és sohse várja, hogy kapjon vagy elfogadjon; aki élni tud idegen vágyakért megérthetetlen makacssággal, mikor benne a szimpátia biztos ösztöne beszél; aki bármilyen simuló és engedékeny is a szeretetben, emberfőlöttien erős tud lenni as élet keménységeivel szemben; válságos élethelyzetekben hányszor érzi meg az elmulaszthatatlan tennivalót s a rábizott kis világot milyen bensőleg éli, mennyire belülről kormányozza, mint a szívverés a test növést.

Ezt a szép illúziót azonban ismerjük rég. Nem egy emberé, hanem az emberé. Mindenhol meg van, ahol ember van. Ez az illúzió, amit az asszony ellen emelt vádak mögött talált vonásokra ellenállhatlanul reáláltunk, az asszonyi ideál.

Úgy látszik tehát, hogy azok az egyéniségelemek, melyek az asszony hibák alatt rejtőznek, az asszony erény ékkel is összeférnek, sőt mindkettőnek alapjai. De ők maguk sem hibák, sem erények. Hibákká és erényekké csak valami föléjük helyezett szempont változtathatja őket s e szempontnak való megfelelésük vagy meg nem felelésük alapján sorozódnak egyik vagy másik kategóriába.

Ezt a szempontot kell még megtalálnunk.

(Folytatjuk.)